

Het Verhaal van Woerden

Verhaal 30 – Kunstenaars in Woerden

Jan Vermaat (1939)

door Frans Lander

Inleiding

Jan Vermaat is één van de meest bekende hedendaagse Woerdense kunstenaars. In Woerden en omgeving zijn veel beelden van hem te bewonderen, zoals *De patiënt* in het *Sint Antoniusziekenhuis*, locatie Woerden. Zijn *Beeld voor de mensenrechten* bij het *Kasteel van Woerden* is wellicht zijn bekendste werk. Jan Vermaat neemt deel aan verschillende beeldhouwerssymposia, in Nederland en in het buitenland. Evenzo exposeert hij tot over de landsgrenzen. Jan Vermaat is mede oprichter van de *Kunstkring Woerden*.

Levensloop

Jan Vermaat wordt geboren in 1939 te Naaldwijk. Drie maanden oud nemen zijn ouders hem mee naar Woerden. Daar brengt Jan zijn jeugd jaren door en volgt hij onderwijs. Zijn vader is een zeer vakkundig kleermaker.

Jan Vermaat – (Bron: website Jan Vermaat)

De kunstzinnige inslag heeft Jan van zijn moeder. Jan groeit op in een eenvoudig en gereformeerd milieu. Hij moet al vroeg de handen uit de mouwen steken en gaan werken. Maar deze taaie rakker volgt zijn ideaal: kunstschilder worden. Daarom studeert hij 's avonds en in het weekeinde aan de *Academie voor Beeldende Kunst* in Utrecht, destijds nog *Artibus* geheten. Als werkstudent bekwaamt hij zich bijna vier jaar lang in monumentale schilderkunst en beeldhouwkunst. In 1964 studeert hij af bij *Stokhof De Jong* (1911-1966), zijn hoofddocent.

Stokhof de Jong is glazenier en maakt naast glas-in-loodramen, muurschilderingen en mozaïeken. Tijdens zijn studie werkt Jan eerst als illustrator bij het *Geologisch Instituut* in Utrecht waarna hij naar Canada vertrekt. Daar werkt hij twee jaar bij het *Royal Ontario Museum* in Toronto (Canada) op de afdeling *Exhibition Design* met *Harley Parker* en *Marshall McLuhan* (1911-1966), een beroemde Canadese filosoof en wetenschapper, die de bedenker is van het begrip *global village*. In Canada beoefent Jan nieuwe technieken zoals glas in lood en glas in beton. Hij ontwerpt er ook liturgische gewaden voor kerkdiensten en voor bijeenkomsten van de *Vrijmetselaars*.

Zittend – brons (2017)

Terug in Nederland trouwt hij met *Tonny Rasing* en verkrijgt slechts met grote moeite een bescheiden woning in Woerden. Met Tonny woont hij aan de Rijnkade. Het echtpaar krijgt drie kinderen. In 2000 scheidt Jan en gaat hij samen wonen met *Kitty Dekker*. Later zal Jan het huis uitbouwen en er tevens een soort galerie inrichten.

Jan gaat werken als creatief therapeut in het *Hofpoort* ziekenhuis en richt samen met andere Woerdense kunstenaars, waaronder *Herman Prins*, de *Woerdense Kunstenaarsvereniging* op, momenteel de Kunstkring Woerden geheten. Die is nog steeds zeer actief met zeventig leden. Ook wordt Jan als werkend lid aangenomen door het prestigieuze Utrechtse genootschap *Kunstliefde*, waarvan hij een aantal jaren bestuurslid is.

Jan maakt zich de techniek van het beeldhouwen in steen eigen, onder meer door een reis- en studiebeurs van het *Boellaardfonds*, opgericht in 1873 en nog steeds actief in het ondersteunen van de kunst en kunstenaars in de provincie Utrecht. Jan neemt ook deel aan allerlei internationale beeldhouwerssymposia en *biënnales* in Italië, Frankrijk en Portugal en behaalt daar ook enkele prijzen. Als lid van de *Rotaryclub Woerden* neemt hij het initiatief tot het organiseren van een internationaal beeldhouwers symposium in Woerden, in 2007, onder de titel *Water in steen verbeeld*. De resultaten daarvan zijn nu nog in de vorm van tien grote stenen beelden langs de singel in Woerden te bewonderen. Jan Vermaat maakt veel beelden voor Woerden, zoals het *Beeld voor de mensenrechten* (1982) nabij het *Kasteel van Woerden* voor *Amnesty International*. Verder is het werk van Jan te zien in vele exposities en is zijn werk aangekocht door gemeenten, particulieren, verenigingen en bedrijven. In 2003 verhuist

Jan samen Kitty Dekker naar Franeker en later naar Boazum in Friesland. Sinds enkele jaren woont Jan weer in Woerden en is hij erelid van de Kunstkring.

Zijn werk

Jan Vermaat is zijn carrière begonnen als schilder en illustrator. Nu is hij echter vooral bekend als beeldhouwer. De laatste jaren is hij – daartoe gedwongen door zijn gezondheidstoestand – weer gaan schilderen. Hij werkt in verschillende materialen. Hij tekent, werkt in klei en allerlei soorten steen, in brons en metaal. Ook beheerst hij de glas-in-loodkunst en maakt daarvoor nog steeds ontwerpen. Jan Vermaat is, kortom, een buitengewoon veelzijdig kunstenaar.

Beeld voor de mensenrechten – brons (1982) – (Foto T. van Berkel)

Tekenen is zijn tweede natuur. Alle ontwerpen beginnen met een tekening of een schets, die hij vervolgens uitwerkt in het gekozen materiaal. Hier komt vooral zijn beeldhouwwerk aan bod omdat hij daarin de meest overtuigende resultaten bereikt. Jan is een groot bewonderaar van Italiaanse beeldhouwers als *Giacomo Manzù* (1908-1999) en *Marino Marini* (1901-1980). Zijn werk is echter veel duidelijker beïnvloed door, of verwant aan, grote beeldhouwers als de Russische kunstenaar *Alexander Archipenko* (1887-1964) en de Belg *Henri Laurens* (1885-1954). Evenals bij deze kunstenaars is de weergave van het model van belang, maar de vormen worden sterk vereenvoudigd in grotere, bijna geometrische vormen waardoor de beelden enigszins kubistisch aandoen. Het *kubisme* is een beweging in de schilderkunst die de werkelijkheid wil weergeven in geometrische, bijna abstracte twee dimensionale vormen.

Pablo Picasso (1881-1973) en *Georges Braque* (1882-1963) zijn de grondleggers van deze belangrijke stroming. Bij Jan Vermaat vallen vooral de sierlijke en gracieuze lijnvoering op. Daarin herken je de tekenaar. Zijn beelden zijn altijd herkenbaar, maar niet volledig naturalistisch, omdat de vormen sterk zijn vereenvoudigd en daardoor afwijken van de werkelijkheid. Vloeiende, zachte lijnen zijn typerend voor de beelden van Jan in steen of brons. De vrouwenfiguur is het thema waaraan hij het meeste werk wijdt.

Marius van den Berg – brons (2002)

Strelingen – brons (1992)

De portretten die Jan maakt, meestal in klei, blijven veel dichterbij de werkelijkheid en zijn veel traditioneler en zeer gelijkend. Hij noemt ze zelf *impressionistisch*, dat wil zeggen dat hij probeert het vluchtige van een uitdrukking te vangen. Het beeld dat hij van de houthandelaar *Marius van den Berg* maakt, compleet met hoed en sigaartje, is daarvan een sprekend voorbeeld. Zijn vrije, sierlijke werken in brons en steen behoren tot zijn beste werk. De vloeiende lijnen, de vereenvoudiging van de vormen, meestal rond, in zacht glanzend brons of fraai marmer zijn oogstrelend en getuigen van groot vakmanschap. Ze geven uiting aan uitgesproken artistieke zeggingskracht. Een mooi voorbeeld is *Strelingen*. Je herkent duidelijk de vrouwenfiguur, maar de vormen zijn vereenvoudigd en scherpe lijnen ondersteunen de vorm. Verder is het een evenwichtige compositie van lijnen en vlakken, die samen een wonderschoon spel van licht opleveren. Dit beeld bewijst het grote kunstenaarschap van Jan Vermaat.

Rechten

Het geheel of gedeeltelijk overnemen van de tekst is toegestaan onder vermelding van "Tekst: Frans Lander, bron: Het Verhaal van Woerden". Het overnemen van beelden is toegestaan voor educatieve doeleinden onder vermelding van "Bron: Het Verhaal van Woerden", en verder met uitdrukkelijke toestemming van Stadsmuseum Woerden. Ondanks onze uitgebreide research kan het voorkomen dat niet alle rechthebbenden van een gebruikte afbeelding zijn benaderd. Bent u rechthebbende? Neem dan zo snel mogelijk contact op met Stadsmuseum Woerden.

Alle afbeeldingen zijn gereproduceerd met de uitdrukkelijke toestemming van de (familie van) de kunstenaar.